

# Hazal Yalın: Karabağ'da Ankara ağır bir yenilgi almıştır

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan'ın Dağlık Karabağ'daki çatışmaların sona erdirilmesiyle ilgili bir anlaşmaya vardı. Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki çatışmalar, 27 Eylül'de başlamıştı.

Yakın Doğu Haber yazarı Hazal Yalın'a, üç ülkenin vardığı [anlaşma](#)yla ilgili merak edilenleri sorduk.

Yalın; ateşkesin ardından bölgede kimin kazanıp kimin kaybettiği; yalanlanmış olsa da Türkiye'nin bölgede bir barış gücü bulunduracağı iddiaları; ateşkesin uygulanabilirliğinin ne düzeyde olduğu; Rusya'nın bölgedeki rolünü ve ateşkesin nihai barış olup olmadığını sorduğumu Hazal Yalın'ın yanıtları...

**Putin, Aliyev ve Paşinyan arasında imzalanan ateşkes; 27 Eylül'de başlayan savaşın sonu mu? Ateşkes sonucunda bölgede kazananlar/kaybedenler kim?**

Dağlık Karabağ ile ilgili, savaşın başladığının ertesi günü [yazdığım](#) ilk yazımda, Sovyet Dağlık Karabağ'ı ile Ermeni güçlerinin işgali altındaki 5+2 rayonun durumunun farklı olduğunu belirtmiştim. O sırada buna dikkat çekmek büyük önem taşıyordu, çünkü hemen hiç kimse, bölgenin hukuki statüsünü bilmiyordu. Daha ilk günden itibaren, gerek askeri saldırıların yoğunlaştığı alanlar, gerekse de Rusya'nın tutumu dikkate alındığında, Azerbaycan'ın stratejisinin esas itibarıyla 5+2 rayonu kurtarmak olduğu açıkça görülmüyordu. Ateşkes anlaşması, Azerbaycan kuvvetlerinin bu hedefine tamamen ulaştığını ortaya koydu.

## **“Siyasi olarak da Azerbaycan tarafının kesin zaferi”**

Bunun tek istisnası, güneybatıdaki Kubatlı ve Zangilan rayonlarıdır. Bu iki rayonun tamamen kurtarılamadığı anlaşılıyor. Ne var ki dün, Sovyet Dağlık Karabağ'ının içine güneydoğudan bir kama şeklinde girerek Şuşa'nın alınması, durumu tamamen dengeledi. Dolayısıyla, bugün itibariyle durum, sadece askeri değil, siyasi olarak da Azerbaycan tarafının kesin zaferi anlamına geliyor. Dün yapılan ortak açıklama, barış değil, ateşkes anlaşması. Ama 5+2 rayonda işgalin sona erdirilmesi, ilhak girişiminin de boşa çıkartılmasıyla birlikte, Azerbaycan'da milliyetçi-şoven eğilimlerin zayıflayarak bunların yerini daha makul, halkçı seslerin alabileceğini düşünüyorum. Keza Ermenistan'daki şovenizm de yenilgiye uğrayarak gücünü kaybedebilir.

**“Türkiye'nin bölgede barış gücü bulundurmayaacağı, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar açık”**

**Anlaşmada, Türkiye'nin de bölgede barış gücü bulunduracağına dair bir madde olduğu iddiası doğru mu? Gelinek nokta, ilk günden bu yana savaşta etkin rol alan Türkiye için ne anlama geliyor?**

Hayır. Türkiye'nin bölgede barış gücü bulundurmayaacağı, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar açık. Aliyev sabah saatlerinde, anlaşmanın 5. maddesine dayanarak, (BBC Türkçe servisinin haberine göre) “hem Rus hem de Türk askerlerinin barış gücü görevinde bulunacağını” söyledi. Bunu okuyunca çok şaşırdım; zira anlaşmanın hiçbir yerinde böyle bir imada bile bulunulmuyor. Anlaşma, barış gücünün sadece Rusya silahlı kuvvetleri tarafından oluşturulacağını kesin bir dille ifade ediyor.

Anlaşmanın 5. maddesi şöyle: *“Mutabakatların çatışmanın taraflarınca uygulanmasının kontrolünde etkinliğin artırılması için ateşkesin kontrolüne yönelik bir barış gücü merkezi konuşlandırılacak.”*

## **“Ankara ağır bir yenilgi almıştır”**

Bu da çok açık ki Ankara'nın barış gücü göndermesine cevaz vermiyor. Dolayısıyla, bugünkü yazımda yazdığım gibi, çatışmanın kaybedenleri sıralanacak olursa, bunların başında Ermenistan'daki şoven milliyetçiler ile batıcılar arasındaki ittifak gelir. Onu Minsk eş başkanları olan Fransa ve ABD takip eder. Zira bu iki ülke de, anlaşmanın kotarılmasında hiçbir etkinlik gösteremediler ve (eğer uygulanırsa) anlaşma gereği önümüzdeki 5 yıl boyunca da müdahil olma imkânları ortadan kaldırıldı. Ancak aynı şekilde Ankara da ağır bir yenilgi almıştır. Zira Azerbaycan, Ankara ile ilişkilerine rağmen, onun müdahil olma arzularını karşılıksız bırakarak bu anlaşmaya imza attı. Bu ağır diplomatik yenilgi, hiç şüphem yok ki, tarafların gönül alıcı sözleriyle yumuşatılmaya çalışılacaktır; ancak durum budur.

Yalnız bu noktada bugün Twitter hesabımdan nispeten ayrıntılı olarak yazmaya çalıştığım başka bir noktaya dikkat çekmek isterim. Ben, Ankara'nın barış gücüne katılımı talebine Rusya'nın hiç şüphesiz destek vermediğini, Azerbaycan'ın da büyük olasılıkla sessizlikle geçiştirerek görmezden geldiğini, ancak Paşinyan yönetiminin buna yeşil ışık yakmış olabileceğini düşünüyorum. Paşinyan yönetimi, Ankara'dan sunulan sınır vaatlerine karşılık, içerideki ağır ekonomik krizi yumuşatarak seçmen desteğini artırabileceğini düşündüğü böyle bir girişimi zımnen destekliyor olabilir. Ancak Rusya dışişleri bakanlığının büyük bir hızla yalanlaması, Rusya'nın bu girişime kategorik olarak karşı çıktığını gösteriyor. Bununla birlikte Ankara'dan bir grup “gözlemci”nin Karabağ dışında Bakü'de bir yerlerde konuşlanmasına izin verilebilir; ancak bu tamamen sembolik olacaktır.

**Ateşkes, gerçekten uygulanabilir mi? Anlaşma tarafları arasında, anlaşmanın uygulanmasını engelleyecek kimi konum alışları görme ihtimalimiz ne?**

Anlaşmanın uygulanmasının önünde Azerbaycan'da ve Rusya'da

hiçbir engel yok. Yukarıda belirttiğim gibi, Azerbaycan askeri ve siyasi olarak zafer kazanmıştır. Bununla birlikte, 1992–1994 yıllarında olduğu gibi yıllar sürece ve on binlerce ölüme mal olacak bir savaşı sürdüremez. Kaynağı yetmeyeceğinden değil, ancak bölgedeki dengeler buna izin vermeyeceğinden. Ayrıca uzun süreli bir savaş öngörü imkânını ortadan kaldırır ve bu, dengeli olmaya çalışan bir dış siyaset tutturduğunu gördüğümüz Aliyev'in kabul edemeyeceği bir risktir.

### **“Tek risk, Ermenistan'daki siyasi durumdur”**

Anlaşmanın uygulanmasının önündeki tek risk, Ermenistan'daki siyasi durumdur. Batıcı Paşinyan, şoven milliyetçilikle ortak olarak, o dönemde Karabağ sorununun olası barışçıl çözümünün tek adresi sayılabilecek Ter-Petrosyan yönetimini devirerek iktidara geldi. Aynı dönemde Azerbaycan da envanterine devasa miktarda yeni, modern silah sokmakla kalmadı, petrolün de gücüyle giderek daha aktif hareket etmeye başladı. Dolayısıyla, daha 2018'den beri, sorunun giderek savaş rotasına girmekte olduğu belliydi. Bugün, çatışmaların yeniden tırmanmasını önlemek için, fiili kuvvet olarak sadece Rusya'nın barış gücü var. Paşinyan yönetimi iktidarda kaldığı sürece bu yeterli olabilir mi, doğrusu emin değilim.

### **Dün Rus helikopterinin düşürülmesinin ardından gelen ateşkes, Rusya'nın bölgedeki rolüne dair nelere işaret ediyor?**

Dün Rusya silahlı kuvvetlerine ait helikopterin Azerbaycan kuvvetleri tarafından düşürüldüğü çok açık. Keza, bu eylemin Bakü'nün talimatıyla gerçekleştirilmediği de çok açık. Kuşkusuz, tam da ateşkes görüşmeleri yapılırken böyle bir kaza yaşanmış olması, soru işaretleri uyandırıyor. Gene de taraflar öyle olduğunu kabul ettiklerine göre kaza olduğundan şüphe etmek yersiz.

### **“Rusya'nın istikrarsızlık arayışında olduğu iddiası doğru değildir”**

## **Dağlık Karabağ sorununu tarihsel olarak ele aldığımızda çözüm gibi sunulan bu ateşkes, nihai çözüm olur mu?**

Daha önce birkaç defa daha vurgulamış, bugünkü **yazımda** da altını kalınca çizmiştim. Rusya'nın sınırlarındaki ülkelerde istikrarsızlık arayışında olduğu iddiası doğru değildir, afakidir. Tam tersine, Rusya'nın dış siyaseti, Sovyet dış siyasetinin dolaysız bir devamıdır ve bu da ülke güvenliğini her şeyin üzerine koyar. Rusya, korkunç bir savaştan başka, soğuk savaşın Avrupa gerilimlerini, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasını, Çeçenistan'ı yaşamış bir ülke. Refleksleri son derece öngörülebilirdir. Batı ve güney sınırları, Rusya'nın devamlı teyakkuzda olduğu bölgeleridir. Esas tercihi, çeperinde bağımsız ülkelerin olmasıdır; Rusya'dan bağımsız, ama esas itibariyle batıdan bağımsız. Bu beklentinin tehdit altında olduğu yerde ve dönemde teyakkuza geçer.

### **“Şiddetli kavgalar, olayı Rusya için bir iç güvenlik meselesi haline getiriyor”**

Dolayısıyla Dağlık Karabağ çatışması, Rusya için böyle bir tehdit alanı meydana getiriyor. Üstelik bu tehdit alanı, Minsk grubu yüzünden sadece batının müdahalesine de açık olmakla kalmıyor. Cihatçı transferi haberlerinin ve Rusya'da hemen her kademedeki buna gösterilen tepkilerin açıkça ortaya koyduğu gibi, silahlı bir tehdit potansiyeli de taşıyor. Buna bir de, bölge ülkelerindeki menfaatlerinin, sürekli bir çatışma tehdidi altında istikrar kazanamamasını ekleyin.

Son olarak, Putin'in bir aydır birkaç defa vurguladığı gibi, Rusya'da 2,5 milyon kadar Ermeni, 2 milyonun üzerinde de Azerbaycanlı yaşıyor; bunlar arasında şiddetli kavgalar, olayı Rusya için bir iç güvenlik meselesi haline de getiriyor. Dolayısıyla Rusya, bu meseleyi çözmek zorunda. Çözüm yolunda, öncelikle 5+2 rayonun işgalden kurtarılması gerekiyordu. Bugün bunu fiilen başarmış durumda.

### **“Meselenin nihai çözümünde ikinci adım, Dağlık Karabağ'ın**

## **statüsüdür”**

Dolayısıyla, Aliyev ile zımni bir işbirliği olduğu da ortaya çıkıyor. Meselenin nihai çözümü, iki şeyi kapsamak durumunda: Birincisi, burada saydığım güvenlik kaygıları. Bu, Ermenistan'ın ve Azerbaycan'ın siyasi bağımsızlığı anlamına da gelir. Türkiye'nin bölgedeki varlığına bu çerçevede bakmak gerekir. Ben, Azerbaycan yönetiminin (eğer zafer sarhoşluğuna kapılmazsa) bu durumu çok iyi anladığı ve Rusya'yı kaşımak yoluna gitmeyeceği, müttefiklerinin de kaşımaya izin vermeyeceği kanısındayım.

Meselenin nihai çözümünde ikinci adım, Dağlık Karabağ'ın statüsüdür. Tam burada bu coğrafyadaki bütün halkların son derece alışkın olduğu **Sovyet idari sistemi** ve aslında onun devamı saymak gereken Rusya idari sistemiyle karşılaşırız. Bu, milliyet temelinde sayısız özerk bölgenin, krayın, oblastin, cumhuriyetin kurulmasını öngörüyor.

## **“En istikrarlı çözüm, bağımsız bir özerk cumhuriyet olarak kabul edilmesi”**

Aliyev'in iki hafta kadar önce Karabağ'ın özerkliğine karşı olmadıklarını söylediğini de hatırlatmak isterim. Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'ı bütünüyle işgali, pogromları davet etmek anlamına gelir. Putin'in Valday konuşmasında 1990'lı yıllardaki Ermeni pogromlarını hatırlatması boşuna değildir. Dolayısıyla Dağlık Karabağ için en ideal, en istikrarlı çözüm, Rusya'nın garantörlüğünde içişlerinde bağımsız bir özerk cumhuriyet olarak kabul edilmesidir. Ben, Rusya'nın uzun süredir bu çözümün peşinde olduğunu, ateşkesin kapsadığı önümüzdeki beş yıl içinde bu yönde ciddi adımlar atılabileceğini düşünüyorum.

Röportaj: Gazete Yolculuk